

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY.

Megjelen hetenkint 3-szor: hétfőn s szombaton este és csütörtökön délelőtt. Készítők nem adnak vissza.	Előfizethető a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, szt.-István-tér 1.	Felelős szerkesztő: BONITZ FERENC. Kiadótulajdonos: MILLER JÓZSEF.	Előfizetési ár: Egész évre . . . 6 ft — kr. Félévre . . . 3 ft — kr. Negyedévre . . . 1 ft 50 kr. Egyen szám ára 5 kr.	A 30 helyre osztott oldal helyenkint 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr. Nyilvánt. sorozat 50 kr. Többesrész. hirdetéseknel engedmény
---	---	---	--	--

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.
XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márc. 6-án.

A felekezetiélküliség elvetve.

(b. f.) Nagy győzelemről adunk hírt olvasóinknak. A főrendiház ma délután 8 szótöbbséggel elfogadta Esterházy Miklós Móríc gróf azon indítványát, mely szerint a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatnak a felekezetiélküliségről szóló III. fejezete teljesen elhagyassék, a felekezetiélküliség pedig törvénybe nem ígatható. Ezzel elesett nemcsak a javaslatnak a bizottság által ajánlott eredeti szövege, hanem id. Széchenyi Imre grófnak általunk már közölt módosítványa is. A szavazás ezen eredménye nem lepett meg bennünket, hiszen már tegnap volt alkalmunk megjegyezni, hogy a javaslatot éppen Széchenyi gróf indítványa fogja megbuktatni, mert a kormánynak. Prónay báró vezetése alatt álló intranzigens liberális hívei semmi esetre sem fogadják el Széchenyi gróf indítványát, mely nem egyéb, mint a szényegen levő javaslat elvi alapjának perfekt megtagadása.

Ezért a kormány veresége akkor is teljes lett volna, hogy ha Széchenyi gróf indítványát fogadták volna el a főrendek, hiszen Schlauch Lőrinc biboros világosan megcáfolta mai beszédében, hogy más az törvényben mondani ki egy elvet és más az, *rendelet* útján érvényt szerezni az elvnek.

A mai szavazás megpecsételte a javaslat sorsát. Holnap letárgyalják a IV. fejezetet is, aztán következik a harmadik olvasás, melynek eredménye értesülésünk szerint az lesz, hogy a főrendek a javaslatot

harmadik olvasásban végleg el fogják ejteni. Ugyanez lesz a sorsa a zsidó recepciónak is.

Vajjon Bánffy báró meg fogja-e próbálni a javaslatot még egyszer a képviselőház és azután harmadszor a főrendek elé terjeszteni és egyáltalában, lesz-e erre érkezése, a fölött most még nem mondunk véleményt, hanem csak egy megjegyzést akarunk még tenni. Szilágyi József főrendiházi elnök ma elferdítve tegnapi szavait, úgy tüntette fel a dolgot, hogy ő csak abban az esetben ígerte mára új szavazás elrendelését, „ha a jegyzők megállapodásra nem jutnának.“ Egy második szavazást mi is helytelenítettünk volna, de a főrendiház elnöke talán mégis tudhatná, hogy nem mondott szavakra való hivatkozás *nem illik.*

— **Lathóczy államtitkár** — mint értesülünk — *nem fogadja el a nyitrai mandátumot. Ebben az esetben a mandátumnak megtámadása természetesen elmaradna. Ha azonban Lathóczy elfogadná a mandátumot, akkor az mindenesetre meg fog támadtatni. A pártonkívüliek klubjában ma este ez ügyben értekezlet volt.*

— **Id. Szögyény-Marich László** és a zsidó recepció. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter a főrendiház tegnapi ülésén mondott beszédében a vallás szabad gyakorlata és a zsidó recepció mellett azzal is érvelt, hogy idézett *néhai id. Szögyény-Marich László*-nak a zsidó emancipáció mellett 1867. december 23-án a főrendiházban tartott beszédéből. A zsidók emancipációja (tehát nem *recepciója*) mellett akkor, ugyanazon ülésben nemcsak *néhai id. Szögyény-Marich László*, hanem *néhai Cziráky János* gróf is

beszélt és Wlassics miniszter érveire csak akkor érte valamit, ha abból, hogy *néhai id. Szögyény-Marich László* az emancipáció mellett nyilatkozott, be tudná bizonyítani, hogy id. Szögyény-Marich László a vallástalanságnak és a zsidó recepciónak törvénybe ígátását is követelte volna. Ezt annál kevésbbé szabad feltételezni, mert *néhai id. Szögyény-Marich László* 1867. dec. 31-iki beszédét azzal végezte: „Reményem, hogy az izraeliták emancipációjukért a haza hű és hálás fiai lesznek.“ Bizonyára nem hitte id. Szögyény-Marich László, hogy az 1867-ben emancipált zsidók hálaikat azzal fogják manifeszálni, hogy 1895-ben a vallástalanságnak és a kereszténynek zsidóvá létele lehetőségének törvénybe ígátását fogják követelni.

A főrendiház ülése.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapest, március 22.

Ülés kezdete 11 óra.
Elnök: *Szilágyi József* koronaőr.
Jegyzők: *Rudnyánszky József* báró, *Gyulai Pál*, *Gáll József*.

Jelen vannak a kormány összes tagjai.
A főpapok közül jelen vannak a tegnapiak, a kikhez még *Bubics Zsigmond* kassai püspök csatlakozott.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után

Elnök szólal fel. A múlt ülés végén nem volt abban a helyzetben, hogy a szavazás eredményét kihirdethesse, mert a jegyzők megállapodásra nem jutottak. Ezért tekintettel az idő előrehaladottságára, az ülést tegnap bezárta, s hogy *ha a jegyzők megállapodásra nem jutnak, esetleg* ma új szavazás tartassék.

Jelenti, hogy a jegyzők a szavazatokat hitelesen megállapították s ezért a lista újbóli olvasására szükség nincsen. Mindazonáltal, ha a főrendek kívánják, fel fogja olvastatni, hogy a hitelesség a főrendek által is konstataltassék.

Zichy Nándor gróf megnyugszik az elnök kijelentésében, nem elvi szempontból, hanem mert maga sem tartja helyesnek, hogy a már egyszer megejtett szavazás megismételtessék.

Elnök: kihirdeti tehát, hogy a tegnapi szavazás alkalmával a javaslat ellen szavazott 119, mellette 119 főrend. Tehát 6 neki kell eldönteni a szavazást. *O a maga részéről nem kívánván utját vágni a részletes tárgyalásnak igénnel szavaz* (Eljenzés jobbfelől.)

A javaslatot ennél fogva általánosságban elfogadottnak jelenti ki.

Következik a részletes tárgyalás. Az 1. és 2. §-ok változatlanul elfogadottnak.

A 3. §. így szól:

„Vallási lite vagy egyháza szabályai senkit sem mentenek fél a törvényen alapuló bármely köteletség teljesítésére.”

Steiner Fülöp székesfejvári püspök indítványozza, hogy a §. egészen kihagyassék, mert ez az egyház törvényeivel nem egyeztethető össze. Erre nézve határozati javaslatot nyújt be. (Helyeslés balfelől.)

Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter kéri az indítvány mellőzését.

Zichy Nándor gróf rövid indokolás kíséretében elfogadásra ajánlja Steiner püspök indítványát.

Wlassics Gyula miniszter megmarad álláspontja mellett és ismételten kéri a §. változatlan elfogadását.

Széchen Antal gróf pártolja Steiner püspök indítványát.

Elnök a vitát bezárja és elrendeli a szavazást.

A főrendek felállással szavaznak. A szavazatok összeolvasása után kitűnik, hogy Steiner püspök indítványa mellett szavazott 120, ellene pedig 123 főrend az indítvány tehát 3 szótöbbséggel elvetett.

A. 4. §. így hangzik:

„Az egyházi fenytők nem alkalmazható senki ellen azon okból, mivel az illető törvényben rendelt valamely polgári köteletségét teljesítette vagy törvényben tiltott valamely cselekvést nem vitt véghez, vagy pedig, mivel törvény által megengedett polgári jogait szabadon gyakorolta.”

Steiner Fülöp püspök a §. kihagyását indítványozza.

Wlassics Gyula miniszter az államrend érdekében fentartandónak véli a §-t. A kihagyás az állam szuverenitásának megsértése volna.

Zichy Nándor gróf pártolja Steiner püspök indítványát.

Wlassics Gyula miniszter megjegyzi, hogy az állam szuverenitását védte és hogy az állam szuverenitását nem lehet afrazisok közé sorolni.

Schlauch Lőrinc bíboros püspök a maga részéről az állam szuverenitását más-kép értelmezi és azt, hogy valaki a lakitmeret körébe eső dologba beleavatkozassék, az állam szuverenitásának el nem ismeri (Zajos helyeslés a baloldalon.)

Wlassics Gyula miniszter ismét kéri a §. változatlan elfogadását.

Elnök a vitát bezárja és elrendeli a szavazást.

Felállás után Steiner püspök indítványa mellett szavaz 117, ellene 119 főrend, az indítvány tehát 2 szótöbbséggel elvetett.

Az 5. §. változatlanul elfogadatik.

A 6. §-nál

Román Miron gör. kel. román metropolita indítványozza, hogy a §-ban az egyházak sorrendjében a keleti egyházak a kath. egyházak után tétessenek s erre nézve határozati javaslatot nyújt be.

Wlassics Gyula miniszter és **Zichy** Nándor gróf felszólalásai után a többség az indítványt elveti.

A II. fejezet címénél

Zichy Nándor gróf hat. javaslat után az egész fejezet kihagyását kéri.

Wlassics Gyula miniszter kéri az indítvány elvetését, mert ez a fejezet a javaslat kardinális része.

Zichy Nándor indítványát a főrendek 4 szótöbbséggel elvetik, azonban

elfogadják a bizottság javaslatát, mely szerint a fejezet címe ez: „A jövőben törvényesen elismerendő vallásfelekezetekről.”

A 7-21. §§. változatlanul elfogadottnak.

A III. fejezet címénél a bizottság indítványozza, hogy az így szóljon: „Vegyess és zár határozatok.”

Id. **Széchenyi** Imre gróf elfogadásra ajánlja tegnapi benyújtott módosítását.

Andrássy Aladár gróf magáévá teszi az indítványt.

Zichy Nándor gróf hangsúlyozza, hogy az egész III. fejezet határozott törlését kívánja. Mindazonáltal, ha erre nézve, hat. javaslat adatnék be, kéri a főrendeket, hogy először a bizottság indítványa fölött szavazzanak.

Keglevich István a szavazás sorrendjéhez szól hozzá.

Elnök: Ha a bizottság indítványa elfogadatik, **Zichy** Nándor grófé magától is elesik.

Schlauch Lőrinc bíboros püspök: (Halljuk! balfelől.) Nem járulhat hozzá id. Széchenyi Imre gróf indítványához, mert ez lényegében fentartja azt az elvet, mely a III. fejezetben foglaltatik. Ezen indítvány csak a formát változtatja és azt, a mit törvényben kimondani nem akar, rendeleti uton akarja életbeléptetni. (Igaz! Ugy van! balfelől.)

Azt őrti, hogy csekélyebb esetekben provizórius intézkedések tétessenek, de oly kérdésekben, melyek roppant fontosságuk, senki sem tagadhatja, hogy a rendeleti uton való megoldás kiszámíthatatlan befolyással lehet az ország évszázados alapjára. (Helyeslés balfelől.) Ily kérdésekben szabad kezdet adni az egyéni elhatározásnak, azt nemesak indokolatlannak, hanem felette veszélyesnek is tartja. A modern állam. vagy tulajdonképpen a képviselői rendszer elmélete szerint a törvény az államnak, vagyis a közakaratnak kifolyása, a rendeleti hatalom pedig csak a végrehajtó közeg tekintélyén nyugszik. (Helyeslés balfelől.)

A törvény és a rendelet közti különbség az: a törvény a jog kodifikációja, míg a rendelet csak pótló rendszabály. Elődoinek panaszokdtek a pátensek felett és törvényeket követeltek, a rendeleteknek pedig megtagadták az engedelmisséget. Midőn a három első egyházpolitikai törvény szentesítve volt, a lelépett kormány a házassági eljárásról szóló törvényjavaslatot készítette. Az előbbi kormány tehát ezen fontos ügyet törvény útján kívánta rendezni. A jelenlegi kormány a törvényjavaslatot mellőzi és ismét a rendeleti utra akarja terelni az ügyet. Ez a rendeletek lejöttje, a pátensek uralma minden visszaéléssökkel. Ez nem a jogállam elve, mert ennek alapja: törvény, törvény és ismét törvény! (Tetszés balfelől.)

Az egyházpolitikai tárgyalások során mondotta szóló, hogy a jogállam követeli az egyház polgári és állami jogkörének szét választását. Ugyanezen alapon kívánják most a teljes vallásnéküliség elismerését. (Igaz! balfelől.) Szép a jogállam eszméje, ha ez mindenkor megfelelne, de mert ma úgy értelmezzük, hogy az állam minden jog kuforrása, sőt ura, mindazt, a mit a III. fejezet címe mond, nem lehet székepszis nélkül fogadni.

Az elv, a mely a felekezetenélküliség kiindulási pontja, negatív természetű, s ezért nem veszt mitsem veszélyességéből, sőt még veszélyesebbé teszi azzal, hogy ez egyéni velleitásokre bizatik és tág kaput nyit a tévedéseknek (Helyeslés balfelől.) A felekezetenélküliség még jobban zavarná a jolon viszonyokat. Veszélyos örökség az, melyet a kormány átvett. Ki nem forrt eszmékből, kétes értékű újításokból áll az ós a nemzetet ősi jellegéből eltérő intézményekből. (Igaz! Ugy van! balfelől.) Fontolják meg ezeket a főrendek. Nem fogadja el sem a javaslat eredeti szövegét sem id. Séchenyi Imre gróf módosítását. (Zajos helyeslés és taps balfelől.)

Prónay Dező br: Megvallja, hogy elfogulttá teszi az a körülmény, hogy ily fontos javaslat felett egy szavazat döntött. A néppárttal nem kíván részletesen foglalkozni, csak azt óhajtja, hogy több ily párt az országba ne alakuljon. Id. Széchenyi Imre gróf indítványát nem fágadja, el, mert ettől nem várja a béke helyreállítását. Csak változatlanul fogadja el a fejezetet.

Wlassics Gyula miniszter is jobban szerette volna az eredeti szöveget, de nem zárkozhatik el Széchenyi gróf indítványa elől. Polemizál Schlauch bíborossal és védi a rendeletet tekintélyét. *A kormány nevében* hozzájárul Széchenyi gróf indítványához.

Esterházy Miklós Móric gróf rövid indokolás kíséretében a következő határozati javaslatot nyújtja be:

„Mondja ki a főrendiház, hogy a III. fejezet egészen kihagyassék és mondja ki azt, hogy a felekezetenélküliség elve törvénybe nem iktatható.”

Keglevich István gróf elfogadja Széchenyi gróf módosítványát, mert ez a javaslat lényegét nem érinti.

Vécsey József br. polemizál Wlassicsal.

Erdélyi Sándor igazságügyminiszter kijelenti, hogy be fogja hozni a házasságjogról szóló törvényt a házassági perrendtartás nélkül is, mert erre az életbeléptetéshez szükség ninesen. Megígéri azonban a házassági perrendtartásnak mihamarábbi betervezését.

Elnök a vitát bezárja és kijelenti, hogy a Ház három indítvány felett fog dönteni: 1.) Esterházy M. Móric grófé, ennek elvetése esetében 2.) id. Széchenyi Imre grófé felett és ennek elvotése esetében 3.) a bizottság javaslata felett.

Elrendeltetvén a névszerinti szavazás,

Elnök 1/2 óraker kihirdeti az eredményt.

Igennel, az az Esterházy M. Móric gróf indítványa mellett szavazott 126, nemmel azaz az indítvány ellen szavazott 118 főrend. Az indítvány tehát 8 szótöbbséggel elfogadottnak. (Zajos, hosszantartó eljenzés a baloldalon.)

Id. Széchenyi Imre gróf és a bizottság javaslatai tehát tel-esnek

A IV. fejezet tárgyalását

Elnök az ellenzék óhajtása ellenére s az idő előrehaladottságára való tekintettel holnapra halasztja.

Ülés vége 1/2 óra után.

Liberális lapok a nyitrai választásról.

Hogy senki se vádolhasson minket elfogultságról, közöljük néhány telivér liberális, oly ellenzéki lapok véleményét, a melyek a néppárttal nemcsak hogy nem rokonszenveznek, hanem, ha lehetne, a néppártot egy kanál vízbe tojtánák.

A *"Magyar Hírlap"*, ez a minden izében liberális lap a következőleg állítja össze a Nyitrai történetek rendjét, illetőleg a Tarnóczy választási elnök tényeit:

1. Napok óta megfélemlíti a kerület választóit.

1. Hihetetlen proklamációt bocsát ki, amely inkább egy statáriális bíróság kiáltványához, mint egy alkotmányos választás bevezetéséhez hasonlít.

3. Megnehezíti az igazolványok kiadását 4. Megengedi ama szegényletes kortesztóság sikerültét, amely három Zichy grófot kändidál egyszerre.

5. A Zichy-párti választókat széiben, egész napon. éjjelen át várakoztatja. Huzza-vonja a szavazást.

6. A Zichy-párti választókat katonai kordonnal veszi körül és élelmi szereket sem enged adajuttatni.

7. Zichy-párti bizalmi férfakkal egy erőszakoskodik, hogy ezek esti 7 órakor beadják lemondásukat.

8. A Zichy-párti választókat tömegesen utasítja vissza gyerekes, nevetséges ürügyek alatt.

9. Letartóztatásokat rendel el, megfélemlíti a választókat stb.

Az első természetes következmény az, hogy az így nyert mandátumot Latkóczy Imre nem tarthatja meg. Eltekintve attól, hogy ő áll ama közigazgatási közegek élén, amelyeknek hatáskörébe esnek a választások, s így természetes öre, kell, hogy legyen a választások tisztaságának, maga a legelemibb igazságérzet követeli, hogy az így nyert mandátumot ne tekintse bevezető jogaimnek a képviselőház tanácskozási termébe nagyobb joggal, mint egy hamis passzust. Elemi igazság és az erkölcsi öntudat követeli tőle, hogy visszaszolgáltassa Tarnóczy Gusztáv ur kezébe az így nyert mandátumot. Hiszen Forintos idejében kevesebb szegényfolt is beszennyezett egy mandátumot; már a kiegyezés óta történt, hogy Tisza Lajos jóval kevesebb ok miatt tette le az orbai kerület megbízó levelét; sőt a legutolsó időkben is Széchenyi Pál gr. is igyekezett lerázni magáról a kaposvári mandátum terhét, mikor tehetette, s hogy oly későre tehetette, annak bizonyára éppen azok vallották komoly kárát, akik e természetes lépés megtételét akadályozták.

Az *"Egyetértés"*: A nyitrai választás a mozgalmak kezdetétől egész a küzdelem befejezéséig telve van a legesunyább, a legpiszkosabb jelenségekkel. Fokozott mértékben ismétlődtek onnét a választásnál mindazok a hitványosságok, a mik fölmerültek azoknál az időseknél választásoknál, melyekben a kormánypart és a néppárt mérközött egymással. A nyitrai választás szemtanúi szinte mesés dolgokat beszélnek azokról a példában visszaélésekről, miket a kormány szolgálatában álló hatalmi erőszak elkövetett a polgárságon. E gyalázatos visszaélések szegénye méltán érheti a Bánffy-kabinetet mindaddig, míg be nem bizonyítja, hogy nem vállal szolidaritást az erőszakoskodással s a mélyen megsértett igazság- és jogérzetet ki nem engeszteli a törvénytelen ségek megtorlásával.

"Magyarország". Az alkotmányos jogok elkobzása történt Nyitrán. A minők voltak az előkészületek, olyan volt maga a választás. A polgári és politikai jogok fel-függesztése, nem pedig gyakorlása. Hatósági és fegyveres erőszak igazságtalannál alkalmazva, egy ember és egy párt érdekében más mindenki ellen, megsértésével törvénynek, erkölcsnek és emberi jogoknak. Csúfság esik általa a szabadelvű pártion és

Magyarországon. Mit akar a kormány? Passzívást vagy forradalmat? Ez ennek az útja.

Egy másik helyen a következőket mondja: Tarnóczy ur eszközeivel, a zsan-dárokkal, a zsebmotozásokkal és hamis jelölésekkel nem lehet cloltani azt a tüzet, mely ma végiglobog az egész országon. Az a rendszer, a mely a személyes ambíciók és haszon-érdekek szövetségére építi a maga uralmát, nem szállhat szembe egy szellemi irányzattal, a mely lehet épp annyira őrült, mint a középkor vitus-tánca, de mégis van benne valami, a mi lélek és erkölcs.

"Nemzeti Ujság". Mi vagy te, magyar honpolgár? Megtudhatod Nyitrán. Menj oda és lásd; hogy ha beirtak választónak, az annyit tesz, hogy nem választhatsz. — Ha szabadon kimondod véleményedet, elveszted szabadságodat. Ha van meggyőződésed, tanácsolom, tagadd meg, mert életeddel játszol s mégis elveszik tőled. Hited ha van, keresd az égben; itt ezen a földön elkarhozol. Magyar polgár tudd meg, hogy zsan-dárok őrzik szabadságodat. S ez miben áll? Szabad éhezned és fáznod.

"Hazánk". Nem furlang, nem is vissza-élés vagy erőszakoskodás az, a mit ez a kormánypartii kirendelt „választási elnök” országos csufjára végig játszott. Gyalázata a mi választási rendszerünknek, megbélyegző szegényfolt az értelmi szerző, a kormánypartii képen és minden szónál, minden ítéletnél kiáltóbb bizonyíték egy hatalmában telhetetlen, polgári jogra, politikai eszközökre egyaránt fityet hányó és gögijében elbizakodott hatalmi érdek-szövetkezetnek.

Városi és vidéki hírek.

— **Nem lesz Szent István szoborunk.** Most érkezett meg a leirat arra a körvényre, melyet a város a kormányhoz intézett a városunkban felállítandó Szent István szobor tárgyában. A leirat szövege a következő:

A közönségnek hozzám s egyszersmind a a miniszterelnök arhoz is intézett kérelme, hogy Szent István király emlékszóbra Székesfehérvárott állítsák fel, sajnálatomra nem nem teljesíthető, minthogy a szobor költségeire első sorban ama 62000 frnyai összeg tegy igénybe vétetni, melyet Budapest székes főváros közönsége részint saját adományából, részint időközli más adományokból és ezek kamataiból összegyűjtve azzal a feltétellel bocsátott a kormány rendelkezésre, hogy a szobor a főváros köztércaek egyikén állítsassék föl. A millenáris ünnepségek rendezése ügyében kiküldött országos bizottság ennek az emlékszóbornak itt a fővárosban és pedig a budai halászbáttyáján leendő felállítását már el is határozta. Felkérem ennek folytán a közönséget, hogy a m. évi november hó 20-án 342. sz. alatt hozzám intézett iratában kifejezett áldozatkészségét valamely más esetleg ugyancsak Szt Istvánra vonatkozó emlékszerű képzőművészeti mű léteítésére legyen szives fordítani. S ha e tekintetben a közönség, mint a többi törvényhatóság is tette, az adatok közlése mellett hozzám fordul szándékával, intézkedni fogok, hogy a megrendelés a közönség érdekei, illetve a művészeti siker biztosítására nézve a legmegfelelőbb módon az orsz. m. képzőművészeti tanács útján történjék. Budapest, 1895. március 17-én. A miniszter helyett Szilinszky s. k. államtitkár.

Ime a magas kormány intézkedése egy vidéki várost érdeklő ügyben. Haszoniatlan egy város indokolt kérénye, semmi sem ér néhány megye pártoló felirata, mert irva vagyon, hogy a főváros mellett egy vidéki város csak láthatatlan pont. A városunkban felállítandó Szent István szoborra pénz nincs, a választási költségek fedezésére találnak tőkét az előre nem látható kiadások kasszájában. Nagyon szép tett volna ezek után a tervről le nem mondani s megenni az intézkedéseket az iránt, hogy a megye- sőt

országszerte gyűjtő iver bocsátassanak szent egy Székesfehérvárott felállítandó Szent István szoborra. Nem könnyű dolog egy ilyen kivitelezés, ámde erős akarattal s ügybuzgósággal sok mindent meg lehet tenni.

— **A „pléhbános” ur.** Hajóson (Pestmegye) meglepően valósulnak a haza bölcsének, Deák Ferencnek intenciói, de meg nagy Széchenyinek sejtelméi is, amennyiben egy tegnapelőtt volt előkelő zsidóesküvön a rabbinusra türelmetlenül várakozó násznpé kötelekéből kiválcán, oda szól egyik előkelőség körösztényi polgártársához: „mindjárt jön a mi pléhbánosunk!” Ime közeledés, beolvadási viszketeg első sorban protestáns atyafiainkhoz, kiknél a szuperintendensek már „püspökök” — itt meg a rabbinus immáron „pléhbános.” — Most már csak arra vagyunk kíváncsiak, hajlandó lesz-e a szabadelvű magas kormány a szönye, en levő törvényjavaslatot az ilyzerű címreceptióval is kiezésztíteni. Talán Haas és Deutch megpróbálják ezt is hazafiságukkal kiérdemelni?

— **Jönnek a színészek.** Az „Esztergomi Lapok” cím alatt a következőket hozzák az esztergomiak tudomására: „Veszprémi Jenő és Dobó Sándor színigazgatók nyújtották be kérényeiket a város tanácsához, hogy előadásokat tarthassanak. Mint-hogy Veszprémi korábban folyamodott, a tanács az ő kérelmének adott elsőbbséget. Veszprémit már régebbi időkben, előnyösen ismeri közönségünk s reméljük, hogy most is meg fog felelni a várakozásnak. Minthogy a „Füüdő” vendéglő terme a tavaszi idők beálltával meleg lesz a színház-látogató közönségnek, a nyári szinkört meg tulajdonosa legközelebb lebontatja, kérdés már most, hol fogja Thalia sátorát felütni?” Szegény esztergomiak ne busuljátok, nines szükségtek színházra, mert Veszprémi Jenő már eltávozott az élők sorából, társulata pedig bomlásnak indult s ma-holnap mennek a társulat tagjai, nem ugyan Esztergomba, hanem a szélrőzsa minden irányába. Hogy miért nem közölte a társulat jelenlegi fővezére a gyászhirot az esztergomi tanácsal, ez mélyeség titok.

— **Tartalékos tisztek behívása.** Az eddigi gyakorlattól eltérőleg azon tartalékos tisztek, altisztek és hadtörőmesterek, kik karcsonyok kapták meg kinevezésüket, már április hó 17-ére behívattak 28 napi szolgálat-tételre. A behívók most kézbesítetnek.

— **Népesedési mozgalom.** Székesfehérvárott f. hó 10-til 17-ig született 19 gyermek: és pedig 10 f, 9 nő; ezek közül törvényes 9 f, 9 nő. törvénytelen 1 f. Halva születet 1 f. Meghalt a lefolyt idő alatt 18 ember, a kik közül 7 kiskora, 11 pedig nagykorú volt. Mint haláluk szerepelt: tüdővész 4, diarrhoea 3, bronchitis 2 esetben.

Irodalom és Művészet.

— **A székesfehérvári kath. nagygyűlés története.** kibővíve a katolikus körök szervezésére vonatkozó adatokkal megjelent 10.000 példányban. A 48 oldalos füzet magában foglalja a nagygyűlésen elmondott összes beszédeket és a néppárt programját. Megrendelésre 200 drb. 14 frt, 100 drb. 8 frt, 50 drb. 4 frt 50 kr., 25 drb. 2 frt 30 kr., 10 drb. 1 frt. Minden tíz darab után egy tiszteletpéldány. Egy példány ára 15 kr. 50 darabon felüli megrendeléseknél a füzetek portómentesen küldetnek. *Kapható a „Fejérmegyei Napló” kiadóhivatalában Székesfehérvárott.*

Előfizetési felhívás

„HAZÁNK”

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAPRA.

FŐSZERKESZTŐ: Bernát István.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Baross Károly.

A „HAZÁNK” PROGRAMMJA:

Politikai meggyőződésünk Magyarország alkotmányának törvényben és szerződésben lerakott alapjához köt és ennek útján kívánunk magyar nemzeti kulturállamot teremteni.

Kívánjuk a **választások** tisztaságát, ennek érdekében független bíróságot, a választási törvény revízióját s a választásra jogosultak politikai nevelését.

A nemzetiségi kérdésekben kívánjuk a **magyar állameszme** teljes érvényre jutását; de a más nemzetiségbeliek beolvadásának legfőbb eszközeül: a társadalmi kapcsolat szorosabbá tételét és gazdasági érdekeink istápolását ismerjük.

Sürgötjük a **közigazgatás** helyes reformját oly feltételekkel, melyek a legszelesebb alapokon biztosítják a helyi autonómiát.

Kívánjuk a közigazgatási bíróságot, az **állami tisztviselők** pragmatikáját, a községi jegyzői intézmény reformját.

Sürgötünk oly **közegészségügyi** intézkedéseket, melyek a maiaknál hathatósabb eszközökkel látnak a nemzet milliói testi és szellemi épségének, a nemzeti munkaerőnek fentartásához és fejlesztéséhez.

Sürgötjük a magyar **honvédség** fejlesztését; a közös hadseregben pedig a magyar elem erősödését, egyenjogusítását.

Egyházpolitikai kérdésekben kívánjuk a teljes lelkiismereti szabadságot, a vallásfelekezeti béke visszaállítását, a szükséges reformokat, de utóbbiakat csak oly sorrendben és fokozatban, hogy az érdekekben hozott áldozatok sem kulturális, sem gazdasági fejlődésünket meg ne zavarják és ne nehezítsék.

Sürgötünk helyes **közoktatásügyi** politikát. Kívánjuk a népiskola, kisdudóvó-ügy, a lelenc-ügy általános rendezését, a gazdasági és ipari szakoktatás általánosítását, a néptanítók helyzetének javítását. Nagy súlyt helyezünk a szakértelem megadására hivatott intézetekre. Ohajtjuk a magyar tudományosság, különösen a gazdasági és technikai tudományok nagyobb fejlesztését és érvényre jutását.

Az **igazságügy** terén zászlóvivői kívánunk lenni a modern haladásnak, de e mellett kívánjuk, hogy a magyar magánjog konszolidáló hagyományai lehetőleg megőriztessenek, s az idegen törvényhozások oredményeinek értékesítése hazánkban egy történetek, hogy a különös hazai viszonyok mindenkor figyelembe vétessenek. Kívánjuk, hogy a magyar mezőgazdaságnak a törvényhozás által megadassék annyi kiváltság, mint a mennyit törvényes intézkedések a kereskedelemnek biztosítanak. Így programunkba vesszük a gazdabíróságok felállításának sürgetését. Az igazságügyi általános programban hivatunk a szóbeliségnek és közvetlenségnek.

Mindenekelőtt pedig kívánunk oly magyar nemzeti **közgazdasági** politikát, mely a politikai szabadság mellett a nemzet millióinak anyagi függetlenségét is biztosítja. Ezért első sorban küzdünk helyes közgazdasági politikáért.

Követelünk közgazdasági politikát, mely a nemzet összes lakosságának első sorban pedig a **kis embernek anyagi boldogulását** tűzi ki célul.

Kívánjuk a **becsületos munka** az egyén érvényre jutását és szorgalmának jutalmát.

Törökenni fogunk a jogosulatlan **kartellek és ringek** s egyes érdekesportok gazdasági monopoliának megszüntetésére.

Támogatunk minden **szövetkezeti**, a társadalom önjerejéből s a **kis erők** összesítése által létrejött egzségleges vállalatot.

Kívánjuk a **munkásügy** rendezését s a munkásosztály jogosult érdekeinek kielégítését; ezzel együtt a **gazdasági és házi cselédek** ügyének megfelelőbb rendezését.

Sürgötünk hathatós szociális intézkedéseket, a **kivándorlás** megszüntetésére s a munkás-közvetítés, telepítés szervezésére.

Kívánjuk a **honosítási törvény** reformját, a bevándorlásügy szabályozását.

Követeljük az összes állampolgárok aránylagos és igazságos **megadóztatását**, s ebből kifolyólag olyan **adóreformokat**, melyek a mozgó tőkét is kényszerítik, hogy arányosan hozzá járuljon az állam terhehez. Követeljük az adónyilvántartás, behajtás egyszerűvé és méltányossá tételét. Komolyan kívánunk foglalkozni azzal, hogy a **progresszív adó** behozatala mily mértékben befolyásolná állami pénzügyeinket, gazdasági és társadalmi fejlődésünket.

Sürgötjük a **takarékügy**, ezzel kapcsolatban a mezőgazdasági és ipari **hitel szervezését**. Kívánjuk a **biztosításügy** reformját, ideértve az élet-, a tűz-, a jég- és állatbiztosítást. A szervezést a kölcsönösség elvén ohajtjuk keresztülvenni.

Kívánunk olyan kereskedelmi-, ipari- és közlekedési politikát, a mely első sorban a **hazai termelést és fogyasztást** védelmezi és emeli.

Mellőzni kívánjuk a **felesleges közvetítést**. Ohajtunk oly törvényhozásilag életrehívott és megerősített társadalmi szervezeteket, melyek a fogyasztót a termelővel közvetlen összeköttetésbe vonzzák.

Követeljük a **börzének** az általános gazdasági érdekeknek megfelelő ellenőrzését, ujjászervezését és **megadóztatását**.

Kívánjuk a **kisipar** nagyobb mérvű támogatását s az ipartörvények ily értelmű módosítását.

A magyar nemzet alapjait az **östermelésben** tudjuk: állami függetlenségünk egyik legfőbb biztosítékát a **magyar földbirtokos osztályban és földmivelő népben** ismerjük.

Ezért kívánunk helyes **földmivelési politikát**, a nagy-, közép- és kisbirtok helyes megosztására irányuló intézkedéseket, a földbirtok művelési eszközeinek lefoglalhatlanságát, terheinek könnyítését, a kötött birtokok helyes kezelését.

Kívánunk megfelelő **agrár törvényhozást**, a birtokviszonyok, telekkönyv- és tagosítási ügyek gyors és végleges rendezését.

Követeljük a **gazdatiszti ügy szabályozását**, a munkadó és munkás közötti viszony s a bérleti ügyek rendezését, a gazdasági egyesületek, szövetkezetek, gazdasági szakoktatás és az állat-egészségügyi intézmények fejlesztését.

Az östermelés egyik igen fontos ágának tekintjük az erdőszetel s ennek fejlesztésében hatalmas eszköznek tartjuk az 1879. évi XXXI-ik törvényeink változatlan fentartását és minden részletében ható gondos végrehajtását.

Törökenni fogunk a nemzet összes lakosságában a **szép és nemes iránti szeretetet**, a törvénytisztelet és köteleességtudás, az igazi vallásosság, a közérköles, a politikai tisztesség tudás, a nemzeti mult iránt való kegyelet fejlesztésére.

Mindenben pedig az **igazságot keressük** és annak állunk **bármily érdekek szemben** védelmére.

Ezért nem csatlakozunk sem a kormány, sem az ellenzéki pártok egyikéhez sem; fentartva meggyőződésünk **független nyilatkoztatását** mindezekkel szemben.

Üldözni fogjuk a léha kapaszkodást, az üres, dilettans, nagyhangu szerepléseket s a protekciót.

Igyekezünk a **szépirodalom**, a **művészetek** fejlesztésére s azoknál úgy a **nemzeti irány**. mint a **finom izlés** érvényre juttatására.

A „HAZÁNK” a magyar gazda-osztály, a vidéki népesség és a honoráciorok lapja, ezek érdekeiért küzd, ezeknek kell őt fentartani. Terjesszék tehát a lapot.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre	14 frt — kr.	Egy negyed évre	3 frt 50 kr.
Egy fél évre	7 frt — kr.	Egy óra	1 frt 20 kr.

Kiadóhivatal: BUDAPEST, KÖZTELEK.

A május hóban tartandó III. országos gazda-kongresszus tárgyalásait a „HAZÁNK” a leg részletesebben fogja közölni.

Nyomatott Márián György könyv- és műnyomdájában Székesfejervárott.